

ג' באייר תשע"ח, 18.4.2018

גיליון מס' 606

פרשת אחרי מות-קדושים

התנגשות או אתגר?

מאת נח חיות, קבוצת יבנה

במרכזה של פרשת קדושים עומד נושא הקדושה; קדושתם של ישראל וקדושתם של הכוהנים. בשני המקרים מהותה של הקדושה ברורה – התקדשות במצוות. הקדושה היא התבדלות של ישראל מהעמים באמצעות המצוות – **אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו** או היבדלותם של הכוהנים מישראל באמצעות מצוות שהן מיוחדות להם.

בויקרא כא, כב מוזהרים הכוהנים על שורה של מצוות, ביניהן האיסור להיטמא למת, איסור לשאת גרושה ועוד. שתיים מתוכן מפתיעות מעט משום שנראה שהן אסורות לכל ישראל – איסור אכילת נבלה והאיסור לבטא אבלות תוך פגיעה בתואר הגוף; לקרוח קרחה, להתגודד או לשרוט בבשר.

מספר כתובים בספר ויקרא ובספר יחזקאל מצביעים על כך שישראלי האוכל נבלה אמנם נטמא, אך אין בכך איסור מוחלט. גם אשת מנוח, אמו של שמשון מצווה באופן מיוחד להיזהר שלא לאכול כל טמא, בעוד שלתומנו חשבנו שכולנו אסורים במאכלים טמאים. נראה אפוא שלמרות שבשר נבלה נחשב תמיד בזוי וטמא, כנראה שבשלב קמאי האיסור לא הוחל באופן מוחלט, ופשוטי העם נאלצו לאכול נבלות באין ידם משגת בשר ראוי.

לא כך בספר דברים. בפרשת ראה, בנושא מאכלות אסורים (דב' יד) נאסר על כל ישראל הן להתגודד ולקרוח קרחה והן לאכול נבלה. הנימוק שמציגה הפרשה הוא: **כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַה' אֱ-לֹהֶיךָ** (דברים ז,ו). נראה אפוא שמצוות שנועדו לייחד את קדושתם של הכוהנים מונחלות בספר דברים לכלל ישראל, ובשני המקומות הציווי מנומק בקדושתם של כל ישראל.

בפרשת שמות לפני מתן תורה נאמר לבני ישראל: **וְעַתָּה אִם-שָׁמוּעַ תִּשְׁמְעוּ בְקִלְי... וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מְמַלְכֵת כְּהֹנִים וְגוֹי קָדוֹשׁ** (יט,ה-ו). נראה שההבטחה התקיימה וישראל הופכים לממלכת כוהנים, לפחות בדרישה להתקדשות, ולהימנע מאכילת נבלה ומהתגודדות.

רעיון דומה ניתן לראות סביב איסור שעטנז וחויב בציצית. בדברים, בפרשת כי-תצא נאמר: **לֹא תִלְבַּשׁ שְׁעֵטָנִז צִמָּר וּפְשָׁתִים יְחָדוּ. גְּדָלִים תַּעֲשֶׂה לָךְ עַל אַרְבַּע כְּנָפוֹת פְּסוּתֶיךָ אֲשֶׁר תִּכְסֶּה בָּהּ** (כב,יא).

האיסור ללבוש צמר ופשתים קשור ככל הנראה לכך שבגדי הכוהנים היו תערובת של צמר ופשתים. הישראלים נדרשו לדעת את מעמדם, הנמוך משל הכוהנים ועל כן נאסר עליהם ללבוש בגדים שיזכירו את בגדי הכהונה. בכל

זאת, כל ישראלי זכאי ואפילו מחויב בבגד אחד של צמר ופשתים - בציצית ובבגד הזה הוא מתקדש. כפי שנאמר בפרשת ציצית: **וְהִיְתָם קִדְשִׁים לֹא-לֵהִיָּם** ' (במד' טו, מ).

הקדושה מתבטאת אפוא במחויבות למצוות והיא מעמדית. לצד כינון המעמדות השונים ושמירה על הגבול ביניהם יש גם יסודות שמערערים את ההבדלים ומאפשרים למעמד הנמוך לעלות מעלה תוך קבלה של מחויבות נוספת.

תנועת הקיבוץ הדתי מראשית קיומה הצטרפה לרעיונות ולתפיסות שדגלו בשוויון ערך האדם. קל לנו להזדהות עם כוחות חברתיים שקוראים תגר על מעמדות ומגבלות מעמדיים. לעומת זאת, דתות הן מטבען היררכיות או שלפחות כוללות בתוכן מרכיבים היררכיים. לכאורה יש כאן מתכון בטוח להתנגשות. אך ניתן לראות בכך אתגר, למצוא את האיזון הנכון בין היררכיה מעמדית ובין שבירתה, בין מסורת לבין חידוש.

ד"ר נח חיות, חבר קבוצת יבנה ומרצה לתנ"ך במרכז הרצוג, בצהלי ובמכללות שונות.

דף פרשת שבוע של הקיבוץ הדתי מופיע באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום [subscribe](#) בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב [unsubscribe](#) בשורת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il